

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

EXAMENSARBETE 15hp

Höstterminen 2014

Lärarytbildningen i musik

Av: Niklas Fransson

Musik och Natur

En kvalitativ studie om musikbakgrund, kulturellt kapital och attityder till musikämnetts funktion hos en grupp naturvetare på Lars Erik Larsson-gymnasiet i Lund

Handledare: Martin Malmström

SAMMANFATTNING/ABSTRACT

Studien undersöker hur studenter inom det naturvetenskapliga programmet på Lars Erik Larsson-gymnasiet (LEL) förhåller sig till musikämnet. LEL är en gymnasieskola i Lund som erbjuder naturvetenskapligt program med musikfördjupning. Syftet med studien är att undersöka elevernas syn på musikämnets funktion och hur deras synsätt kan kopplas till social bakgrund och fostran. Det teoretiska ramverket för att undersöka fostran, attityder och social bakgrund vilar på Pierre Bourdieus teorier om kulturellt kapital, habitus och fält. I studien undersöks också hur eleverna värderar olika musikgenrer. Undersökningen har genomförts i form av kvalitativa intervjuer med två före detta och fyra nuvarande studenter på skolan. I resultatet beskrivs hur eleverna ofta har höga studieambitioner, att de kommer från hem med hög utbildningsnivå och hur de värderar den klassiska musiken högt. De flesta av informanterna planerar inte vidare studier i musik. De beskriver musikutövandets funktion som komplementär och hur dess främsta roll är att skapa välbefinnande och variation i studietillvaron. I diskussionen förs ett resonemang om hur färdigheter i t.ex. klassisk musik kan betraktas som ett kulturellt kapital men också hur detta kapital kan värderas olika beroende på sammanhang.

(titel: Musik och Natur, nyckelord: utbildningsvetenskap, musikpedagogik, naturvetenskapligt program, kulturellt kapital, utbildningssociologi)

The study examines how students in The Natural Science Programme at Lars-Erik Larsson-school (LEL) relate to the subject of music. LEL is an upper secondary school in Lund which provides The Natural Science Programme with a music profile. The purpose of the study is to investigate students' views of the function of music studies and how their approach can be linked to their social background and upbringing. The theoretical framework rests on Pierre Bourdieu's theories and his definitions of cultural capital, habitus and field. Furthermore the study examines how students evaluate various musical genres. The survey was conducted in the form of qualitative interviews with two former and four current students of the school. The results describe how most students have high ambitions in their studies, how they come from well-educated

families and how classical music is highly valued. Most of the informants do not plan to go on to higher education in music. They describe the main function of music studies as complementary and how their primary role is to create well-being and variation in their studies. The discussion also describes how skills such as classical music can be considered cultural capital, but also how such capital can be valued differently depending on the context.

(title: Music and Natural Science, keywords: educational sciences, music education, cultural capital, sociology of education, The Natural Science Programme)

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
2. SYFTE	3
2.1 Problemformuleringar	4
3. TEORETISK BAKGRUND	4
3.1 Två musikpedagogiska traditioner.....	4
3.2 Symboliskt kapital och begreppsvärlden inom Bourdieus kultur- och utbildningssociologi.	5
3.2.1 Kulturellt kapital, habitus och fält	5
3.2.2 Bourdieu och svenska förhållanden.....	6
3.2.3 Konstarterna som kulturellt kapital	8
3.3 Synergieffekter mellan musik och andra ämnen	9
3.4 Skolans dolda funktioner – selektion av klass	10
4. METOD	11
4.1 Metodval.....	11
4.2 Relationen mellan intervjuaren och de intervjuade	12
4.3 Urvalsprocessen	12
4.4 Reliabilitet och validitet	13
4.5 Intervjuerna	14
4.6 Redovisning av resultatet.....	15
4.7 Studiens design	15
4.8 Etiska överväganden.....	16
5. RESULTAT	16
5.1 Social bakgrund och framtidsplaner samt en presentation av informanterna ...	16
5.2 Musikens roll	20
5.2.1 Hur musiken tar mycket tid under utbildningen	20
5.2.2 Hur musiken berikar studierna	21
5.3 Musikalisk bakgrund	24
5.3.1 Föräldrarnas roll	24
5.3.2 Musiksyn	26
5.4 Hur är en LEL:are?.....	30
6. DISKUSSION	34

6.1 Attityder till musikens funktion	35
6.2 Genrernas status	36
6.3 Den klassiska musiken som kapital och hur man ser på LEL:s status.....	37
6.4 Selektion.....	38
6.5 Slutord	39
7. REFERENSER.....	40
7.1 Bilaga 1	42
Intervjuunderlag (frågeschema).....	42

1. INLEDNING

Eva Svanholm Bohlin är en välkänd profil i Lund. Numera pensionerad är hon känd som f.d. körledare och musikprofil samt som grundare av gymnasieskolan Lars Erik Larsson-gymnasiet. Bohlin arbetade innan sin pension förutom som körledare även som matematiklärare och musiklektör på Katedralskolan i Lund. Hon har berättat för mig att hon i sin gärning som musiklektör ofta upplevde hur speciellt naturvetarna visat extra stort intresse och fallenhet för just musikämnet. Hon såg att många, precis som hon själv, funnit såväl nytta som nöje i att förkovra sig i musik parallellt även med högre studier och i sin gärning som körledare i Lund hade hon ofta träffat duktiga sångare som till sin profession var akademiker just inom det naturvetenskapliga fältet. Dessa erfarenheter blev utgångspunkten när hon 2001 nypensionerad från sin tjänst på Katedralskolan i Lund grundade Lars Erik Larsson-gymnasiet – en skola som skulle erbjuda Naturvetenskapligt program med musikprofil (idag, sedan 2014 erbjuds även Samhällsvetenskapligt program). Hennes ambition var, berättar hon, i förstone inte att skapa en skola som inkörsport till musikeryrket, utan snarare en skola som kunde ge möjlighet för studiemotiverade och musikintresserade elever att under gymnasietiden utforska och fundera på sin framtida utbildningsbana. Den banan skulle kunna innebära fortsätta studier inom musik, men kanske oftare inom t.ex. medicin eller teknik.

På skolans hemsida www.lel.nu står att läsa om skolans bakgrund: ”*Skolan utformades efter mönster av Stockholms Musikgymnasium (fortsättningen på Adolf Fredriks Musikklasser, min anm.), men på LEL breddades musikprofilen och kom att innehålla körsång, ensemblespel, musikteori, musikhistoria och dans. Skolans grundtanke är att musik och fysisk aktivitet (dans och idrott), som i schemat varvas med de rent teoretiska ämnena, ska främja inlärningen - kropp och själ, teoretiskt och estetiskt, och vänster och höger hjärnhalva ska tillsammans skapa en harmonisk helhet för elevernas lärande och utveckling.*”

Eva Bohlin skapade alltså sin skola utifrån en tanke om fyra grundpelare bestående av musik, naturvetenskap, språk och rörelse. I mina samtal med Eva Bohlin har hon själv beskrivit behovet av en sådan skola. Hon menar sig ha bidragit till att många körsjungande läkare, ingenjörer och naturvetarstudenter genom musiken fått möjlighet

att använda även den högra hjärnhalvan, och på så sätt menar hon, kunnat bli mer hela och harmoniska människor.

Den här uppsatsen handlar om hur elever inom det Naturvetenskapliga programmet på Lars Erik Larsson gymnasiet (i fortsättningen förkortat ”LEL”) i Lund själva ser på sitt val att kombinera studier av musik med studier inom matematik, naturvetenskapliga ämnen och språk. Just attityden till musikstudierna har väckt min nyfikenhet. Det naturvetenskapliga programmet betraktas ofta som den mest krävande gymnasieutbildningen. Att till den dessutom addera krävande studier i musikämnen är ju säkert en utmaning för de flesta. Jag själv har en bakgrund som elev på naturvetenskaplig linje och har sedan utbildat mig till musiker inom det klassiska fältet. Idag sysslar jag med musik både som musiker, kompositör och pedagog med en genremässig bredd som täcker såväl det klassiska fältet samt jazz, pop och rock. I mitt jobb som pedagog har jag bl.a. undervisat på LEL. Vid dessa tillfällen har jag ofta funderat på hur eleverna själva ser på sina studier och hur skolans profil möjligtvis attraherar en viss ”typ” av elever. Finns det mönster i dessa elevers bakgrunder? Hur homogen är elevsammansättningen? Finns det symboliska tillgångar som är gemensamma för många i elevgruppen? Helt klart är att denna skola präglas av en högpresterande kultur - men hur är det då med de elitistiska dragen? Hur ser elevernas inställning till den s.k. borgerliga musiktraditionen ut och hur är deras attityd till exempelvis pop och rock? LEL:s inriktning mot det klassiska körområdet, traditionell GeMu-undervisning samt att konstmusikaliska kammarensembler och symfoniorkesterspeler är ett bärande inslag i musikundervisningen, indikerar en typisk borgerlig tradition avseende musikpedagogik och kultursyn i stort. Förhållningssättet förstärks ytterligare av att utbildningen sker inom ramarna för den naturvetenskapliga profilen som allmänt betraktas som en prestigeutbildning. Samtidigt har eleverna möjlighet att inom undervisningens ramar utveckla färdigheter inom folk-, pop-, rock- och jazzgenrerna – områden som traditionellt förknippas med en folklig tradition inom musikpedagogiken. En annan frågeställning som behandlas är hur eleverna ser på de synergieffekter som många menar uppnås vid musikstudier i det att det t.ex. anses främja matematiskt tänkande.

Jag har trivts väldigt bra med att undervisa på LEL. Jag har ofta upplevt att skolans elever haft en speciell känsla kring sig. Känslan är inte så lätt att beskriva, men kanske handlar det om elevernas nyfikna och ambitiösa förhållningssätt kombinerat med min upplevelse av hur ödmjukhet och mognad genomsyrar gruppen. Jag har också noterat att

trots det faktum att elevupptaget till skolan är spritt över stora delar av Skåne, så har ändå skolans elever en viss ”stil”, en stil som också bidrar till skolans alldeles egna speciella atmosfär och stämning. Vid min egen undervisning i GeMu-ämnet har jag märkt en särskild beredskap hos eleverna för att tillgodogöra sig de musikteoretiska sammanhangen. Jag har också funnit en slags lätthet eller något som främst skulle kunna beskrivas som en avspänd attityd inför att blanda högt och lågt eller som vissa kanske skulle uttrycka det – ”finkultur” och populärkultur. En frågeställning som dyker upp är huruvida detta är en typisk attityd för LEL eller om det möjligen är en generationsfråga. Som en följd av denna typ av frågeställningar så öppnas också intressanta frågor kring kulturutövande och kulturkonsumtion som klassmarkör. Hur är det och hur har det varit med den välutbildade medelklassens preferenser för s.k. finkultur kontra populärkultur? Ett sätt att beskriva dessa elever skulle kunna vara med hjälp av begreppet *kulturellt kapital* som ingår i den franska sociologens Pierre Bourdieus begrepp och verktyg. Just begreppet *kapital* kan vara en nyckel för att förstå en viss typ av sociala förutsättningar och denna undersökning intar därför ett relationellt sociologiskt perspektiv med avstamp i Bourdieus begreppsapparat.

2. SYFTE

Jag vill undersöka gruppens attityder till sitt eget val att kombinera musikstudier och naturvetenskapliga studier på LEL. Finns det sociala faktorer och ett symboliskt kapital som är gemensamt för eleverna i gruppen? Finns det hos eleverna en strategi i valet av musikstudier kombinerat med de krävande naturämnena, eller är lusten och kärleken till musiken i sig ett tillräckligt incitament? Kan man spåra resonemang av typen: ”förkovran i musik är bra för min intellektuella utveckling och därmed framtida studier”? Eller är det Eva Bohllins tankar om den hela harmoniska människan och resonemanget om vänster och höger hjärnhalva i harmoni, snarare än en karriärstrategi i elevernas val, som gör sig gällande? Är detta attityder som kommer från hemmet och föräldrarna? Ett annat intressant område som angränsar till dessa frågeställningar är hur eleverna ser på och värderar olika musikgenrer.

2.1 Problemformuleringar

Hur beskriver den undersökta gruppen* LEL:are musikens betydelse för dem som studenter på Naturvetenskapligt program (NV) och hur förhåller sig deras synsätt avseende musikens roll till deras kulturella kapital?

Hur värderar den undersökta gruppen* olika musikgenrer och hur förhåller sig deras synsätt till deras kulturella kapital?

Vilket samband finns mellan sociala faktorer, kulturellt kapital, gruppens* attityder och den borgerliga respektive folkliga musiktraditionen?

*Med ”gruppen” avses sex elever inom Naturvetenskapligt program (NV) på LEL

3. TEORETISK BAKGRUND

I min ambition att undersöka attityder, genreval, sociala faktorer och ärvda symboliska tillgångar inom gruppen naturvetare på LEL behövs en rad begreppsliga verktyg. Jag vill här redogöra för den teoretiska bakgrunden för dem och samtidigt ge en inblick i tidigare forskning.

3.1 Två musikpedagogiska traditioner

Rostvall och West (1998) inför begreppsparet *folklig* respektive *borgerlig tradition* i ett sätt att beskriva olika traditioner och inriktningar inom musikpedagogiken. Den borgerliga traditionen menar man har sitt ursprung i musikstudier utförda av professionella lärare för en privilegierad social klass och bygger på en gammal skråtradition där läraren och eleven har rollerna som mästare och lärling. Repertoaren utgår oftast från den klassiska konstmusiken och ibland med inslag av t.ex. folkvisor och evergreens. I undervisningen läggs stor vikt vid notläsning och teknisk färdighet men mindre vid gehörsspel, egen improvisation, arrangering och komposition (Rostvall och West, 1998, s 26).

Inom den folkliga traditionen har fokus lagts på kommunikation, samspel och funktion. Repertoaren lärs ofta in på gehör. Improvisation och gemensamt arrangerande av musiken är vanligt. Den gemensamma processen för skapandet av musik i ett rockband menar man är ett typiskt exempel på den folkliga traditionen (Rostvall och West, 1998 s.27).

3.2 Symboliskt kapital och begreppsvärlden inom Bourdieus kultur- och utbildningssociologi

Pierre Bourdieu (1986) beskriver i sina teorier hur social bakgrund formar och styr en individs sätt att förhålla sig till omgivande sociala miljöer. För att beskriva och förklara vilka faktorer som styr hur vi i den sociala världen positionerar och värderar oss själva och vår omgivning, lånade han från ekonomivetenskapen begreppet kapital. Ett av de viktiga begreppen Bourdieu beskriver är begreppet *symboliskt kapital*. Det symboliska kapitalet brukar beskrivas som en tillgång vi människor bär med oss och som vi använder för att positionera oss i den sociala världen. Det symboliska kapitalet brukar delas upp i två underavdelningar: socialt kapital och kulturellt kapital (Bourdieu, 1986; Broady, 1998). Det sociala kapitalet handlar om de kontakter och relationer vi nyttjar när vi agerar i samhället. Det kulturella kapitalet får en mer ingående beskrivning nedan.

3.2.1 Kulturellt kapital, habitus och fält

Som en underavdelning till det symboliska kapitalet kan man alltså betrakta begreppet *kulturellt kapital* (Broady, 1998; Broady & Palme, 1989). Bourdieu menar att kulturellt kapital kan existera i tre former: *Den förkroppsligade, objektifierade och den institutionaliserade formen*. I denna uppsats kommer vi främst att uppehålla oss vid *den förkroppsligade formen* och *den institutionaliserade formen*.

Den förkroppsligade formen av kulturellt kapital handlar om hur vi i sinnet och kroppen bär med oss en viss kultur. Utifrån ett sådant synsätt härstammar begreppet *habitus* (Broady 1998 s.17). Bourdieu (1986) definierar habitus som ett system av mentala dispositioner och som i allt, stort som smått, formar våra val och vårt förhållningssätt till den omgivande sociala världen. Bourdieus habitus-begrepp beskrivs av Hofvander Trulsson (2010 s.41) som en persons kulturella personlighet, eller en mental och kognitiv karta som vägleder och styr våra val och beteenden.

Den prägling utifrån sociala erfarenheter som Bourdieu (1986) beskriver, börjar omedelbart i en människas liv och ett utmärkande drag är hur det överförs. Ibland har Bourdieu anklagats för att vara deterministisk (Broady 1998; Hofvander Trullson 2010 s.42), men Bourdieu menar inte att det förkroppsligade kulturella kapitalet är en oföränderlig tillgång. Däremot, menar han, tar det förkroppsligade kulturella kapitalet, till skillnad från andra resurser och tillgångar, längre tid att överföra och assimilera (Bourdieu 1986 s. 48; Broady, 1998 s. 17).

Typiska exempel på hur en persons förkroppsligade kulturella kapital eller habitus tar sig i uttryck är t.ex. en individs sätt att använda språket, dess allmänbildning eller förmåga att orientera sig i samhällets utbildningssystem och kulturliv. Även en individs kroppsspråk och gestik brukar beskrivas som ett uttryck för en individs habitus.

Det institutionaliserade kulturella kapitalet handlar t.ex. om de olika titlar och positioner som utbildningar och karriärer kan ge och som i den sociala världen värderas och ges olika grader av status (Broady & Palme, 1989; Bourdieu 1986; Broady, 1998). Akademiska titlar som t.ex. ”professor”, titlar inom näringslivet som indikerar chefspositioner och vissa yrkestitlar som exempelvis ”läkare” är titlar som i vårt samhälle har ett högt institutionaliserat kulturellt kapital (Bourdieu 1986)

I begreppet habitus ligger en relationell betydelse i den meningen att ett erkännande är beroende av ett sammanhang. I ett samhälle kan alltså olika grupper värdera tillgångar olika och det specifika habitus och symboliska tillgångar (institutionaliserat kapital, socialt kapital mm.) en person är bärare av blir alltså beroende av vilket sammanhang individen vid ett tillfälle tillhör eller befinner sig i (Broady 1998, s. 17).

De sammanhang som byggs upp av sociala strukturer kring vad som erkänns och som t.ex. anses som viktiga kunskaper, förmågor eller titlar, kallar Bourdieu för ett fält. (Broady, 1998; Broady & Palme, 1989)

3.2.2 Bourdieu och svenska förhållanden

I en nordisk tradition av utbildningssociologiska studier kan enligt Donald Broady (1998) begreppet *det sociala arvet* som lanserats av Gustav Jonsson på 1960-talet jämföras med Bourdieus teorier om utbildningsframgångar och uteblivna dito. Donald Broady är en svensk sociolog vid Uppsala Universitet som specialiserat sig på Bourdieus forskning och han forskar även i hur Bourdieu kan tillämpas vid analyser av det svenska samhället. Broady (1998, s.13) menar att många av Bourdieus teorier och begrepp är applicerbara på svenska förhållanden men att det även i många fall behövs

anpassningar och bearbetningar. När det gäller begreppet kulturellt kapital menar han t.ex. att det i lägre grad än i Frankrike existerar *en* auktoriserad svensk kultur och att de genrer och konstnärliga uttryck som i Sverige ofta benämns som "finkulturen" (t.ex. klassisk musik) inte i lika stor utsträckning som i det franska samhället kan ses som den dominerande och tydliga referensen. Broady (1998) pekar också på hur det finns typiskt svenska vägar för social klättring och karriärer. I Sverige menar han skulle man t.ex. kunna tala om ett kapital kring folkrörelser och organisationer. Dock finns även i Sverige liksom i Frankrike typiska utbildningar som klassas som mer åtråvärda och har högre status än andra. Exempel på sådana högre utbildningar är enligt Broady (1998) t.ex. Handelshögskolan i Stockholm, Kungliga Tekniska högskolan och Karolinska institutet men han nämner också gymnasieutbildningar såsom Lundsberg och Katedralskolan i Lund.

I det svenska utbildningssociologiska fältet med fokus på musikpedagogik har jag tagit del av några exempel på forskning som lutar sig på Bourdieus teorier. Jonas Gustafssons avhandling *Så ska det låta, studier av det musikpedagogiska fältet 1900-1965* (Uppsala 2000, Uppsala Stud. Educ.91) använder i sin teoretiska grund begreppen fält, symboliskt kapital och habitus. Gustafsson (2000, s.27) menar att Bourdieus begreppsapparat har utgjort det viktigaste verktyget (och då i synnerhet Bourdieus fältperspektiv) när han undersökt vilka parametrar som styr utvecklingen inom det svenska musikpedagogiska fältet. I sin avhandling försöker han förstå vilka förhållanden som styr hur det musikpedagogiska fältet ser på till exempel barns musikaliska fostran, kreativitet och kulturarv.

Ylva Hofvander Trulsson har i sin avhandling *Musikaliskt lärande som social rekonstruktion, Musiken och ursprungets betydelse för föräldrar med utländsk bakgrund* (Malmö 2010, Lunds Universitet) använt teorier från Bourdieu och andra forskare som verkar i Bourdieus tradition. Hofvander Trulsson(2010) menar att individers och familjers utbildnings- och karriärsval kan göras begripliga och analyseras utifrån Bourdieus habitus/kapital-begrepp även med svenska förutsättningar. Hon menar att Bourdieus begreppsvärld kan vara till hjälp när vi beskriver individers och grupper inordning i den svenska samhällsstrukturen och hur attityder och handlande utvecklas beroende på tillgångar.

I Erik Nylanders *Skolning i jazz, Värde, selektion och studiekarriär vid folkhögskolans musiklinjer* (2014) analyseras frågeställningar utifrån metodologiska principer och begreppsliga verktyg hämtade från Bourdieus utbildningssociologi. I hans

avhandling definierar han själv ett speciellt ”musikkapital” utifrån Bourdieus modell och han använder den i sitt sätt att beskriva selekteringsprocesserna till jazzens prestigeutbildningar.

Av intresse för denna uppsats är när Gustafsson (1991 s. 214) beskriver hur LEL:s ”mönsterskola” Stockholms musikgymnasium (sprungen ur Adolf Fredriks musikklasser), med sin exklusiva körinriktning, fått en speciell status. Hela skolan har, menar han, fått en prägel av utvaldhet då många konkurrerat om platserna och rekrytering av elever gjorts genom provförfaranden där de mest lämpade valts ut. Erik Nylander (2014) pekar på hur vissa estetiska utbildningar under senare år har uppgraderats i status. Nylander beskriver också hur förut nämnda Stockholms musikgymnasium, erbjuder ”körklasser” inom just det naturvetenskapliga programmet. Han menar att när denna renommerade gymnasieskola kombinerar musiken med prestigeprogram som det naturvetenskapliga programmet så tillhandahålls investeringar i allmänt kapital tillsammans med ett, som han uttrycker det, odifferentierat musikkapital.

3.2.3 Konstarterna som kulturellt kapital

Utifrån denna uppsats kontext kan det finnas anledningar att fundera på hur vissa pkonstarter och i synnerhet musik kan beskrivas i relation till kulturellt kapital. I samband med detta resonemang kan det vara bra att reda ut de två olika betydelserna av begreppet ”kultur”. Den sociologiska meningen av kultur kan ses som värden, normer, vanor, idéer och symboler relaterade till ett samhälle. När sedan resonemang förs om hög/elit/fin-kultur så är begreppet ”kultur” i de sammanhangen snarare ett uttryck för en viss konstart. (Wright, 2010, s 223)

I Bourdieus (Broady D och Palme M, 1989, Bourdieu 1986) teoribygge beskrivs ofta den goda smaken och förtrogenheten med vissa konstarter, som en faktor för att definiera sig själv i förhållande till andra i det sociala spelet. Gustafsson (1991) pekar på hur Bourdieu i sin text *Distinction* från 1984 beskriver den relationella dimensionen i tillägnandet av en viss konstsmak och läsvanor. Bourdieu menar här att förståelse för en individs smak inte bara handlar om klasstillhörighet, en individs egensinniga individuella preferenser, eller medfödda förmågor. Den måste också förstås i relation till en individs andra möjliga smakpreferenser. Bourdieu talar ganska lite om musik som specifik konstart men Hofvander Trulsson (2010, s. 175) refererar till Bourdieus tankar om musik som en av byggstenarna när habitus byggs upp. Man förstår också i av hur

han resonerar om s.k. finkultur i stort, hur den västerländska konstmusiken ryms i den kultursfär som utmärker preferenser knutna till grupper med högt kulturellt kapital. Bourdieu (1986) menar att kulturutövande skiljer sig mellan sociala grupper. Han menar att bl.a. utbildningsnivå styr förutsättningarna för att kunna ta del av en s.k. hög kultur. Bourdieu (Broady, 1998) jämför kulturkonsumtion och kulturutövning med koder. Nyckeln till att dechiffrera koden är utbildning, men han menar också att förmågan till att förstå koden även har med social status och habitus att göra. Det vill säga, det är lättare att tillgodogöra sig koderna genom utbildning om man har en bakgrund i familjer med stort kulturellt intresse och kapital. Hur de högre sociala klasserna har manifesterat och utmärkt sig själva genom sina ”finkulturella” preferenser är en av grunderna i Bourdieus syn på kulturutövning. Det som är värt att notera i detta resonemang är återigen att Bourdieus forskning i förstone har med franska förhållanden att göra samt att många anser att det under senare årtionden har skett en förskjutning av kulturella preferenser inom västvärldens medelklass. Wright (2010, s 228) som studerat brittiska förhållanden menar att även då Bourdieus teorier ännu är relevanta så är inte längre den typiska elitkulturen ett lika tydligt mål för de högre sociala skikten eller deras barn. Medan utbildning i stort fortfarande är en nyckel till ett högt kulturellt kapital så gäller det inte i lika stor utsträckning för skolning i exempelvis västerländsk konstmusik. Wright (2010, s.228) menar också att samma strukturer fortfarande råder men att de kulturella preferenserna har förskjutits så att även en viss typ av populärmusik, karriärer inom media och ”kändisskap” har blivit åtråvärda. Här finns också en delikat klassificering att göra som rör subkulturella koder. Wright (2010, s.229) beskriver fenomenet där s.k. finkultur (t.ex. klassisk konstmusik) inte längre är lika entydiga markörer utan där istället framgångar inom och kännedom om viss populärkultur och media kan vara väl så viktiga.

3.3 Synergieffekter mellan musik och andra ämnen

Som en kontrast till de abstrakta begreppen kulturellt kapital och habitus kan den moderna hjärnforskningen kring musikutövning och kognitiva förmågor beskrivas som ett försök att visa på hur faktiska biologiska faktorer påverkas av aktiviteter som musikutövande. Ett argument som ofta dyker upp i debatten kring musikundervisningens status i skolan är hur förkovran inom musik kan främja andra kognitiva förmågor. På 90-talet diskuterades den s.k. Mozarteffekten i massmedia

(Holgersson, 2000). Vissa forskare menade att barn blev intelligentare av att lyssna på klassisk musik. I en populärvetenskaplig kontext beskrivs ofta en förenklad version av hur vår hjärna är uppdelad i en vänster och högerhalva och att logiska, analytiska och verbala funktioner ofta tillskrivs den vänstra delen och där den högra halvan är satt att ta hand om det ickeverbala, bildliga, holistiska och intuitiva (Schenk, 2000). I LEL:s programförklaring (www.lel.nu) används just ett sådant resonemang i vilket man pekar på vikten av att stimulera hela människan och just beskriver det i termer av höger och vänster hjärnhalva.

Inom hjärnforskningen finns ett fält där man studerar hur vi använder hjärnans olika områden när vi musicerar eller lyssnar på musik och hur det kan tänkas berika eller utveckla andra funktioner. Bergman Nutley S et al (2014) beskriver hur forskning har visat att det finns en tydlig korrelation mellan mängden musikträning hos barn och arbetsminnets kapacitet. Amer et al (2013) jmf förmågor som tvåspråkighet med förmågor inom musik. Man har visat att det är liknande processer som sker i hjärnans dispositioner och hur övning på ett musikinstrument under längre tid ökat den kognitiva förmågan hos äldre yrkesversamma musiker. Kognitiva funktioner, som t ex matematisk förmåga är beroende av s.k. oscillatoriska nätverk i hjärnan. Trainor et al (2009) har visat hur praktisk övning i musik i tidiga år kan stärka dessa nätverk och dess funktioner. I Sverige finns inom fältet hjärnforskaren och konsertpianisten Fredrik Ullén. I en intervju på Statens kulturråds hemsida beskriver han hur studier kan visa att musicerande barn har lättare att lära sig andra ämnen i skolan men uttrycker också sin skepsis över forskningen kring den omtalade Mozarteffekten. Det är det praktiska övandet som ger effekt menar han, det räcker nog inte med bara lyssnandet.

3.4 Skolans dolda funktioner – selektion av klass

Begreppet kulturellt kapital utvecklades av Bourdieu när han ville analysera en rad utbildningssociologiska fenomen. Det Bourdieu såg var att investeringar i en viss typ av utbildning tillsammans med en förtrogenhet med den auktoriserade kulturen var förutsättningar som ledde till framgång och fördelar (Broady & Palme, 1989; Bourdieu 1986). Anna Sandell (2007, s. 181) refererar till Ahlgren (1999) när hon beskriver hur naturvetenskapligt program på det nationella planet är att betrakta som ett gymnasieprogram med en speciell status. Hon beskriver med utgångspunkt för Bourdieus kapitalbegrepp att ett starkt utbildningskapital oftast är en förutsättning för

att våga söka till det naturvetenskapliga programmet som anses vara det nationellt mest prestigefulla programmet. Elever från lägre samhällsklasser behövde ofta extra höga betyg för att våga satsa på samma utbildning.

4. METOD

Mitt forskningsobjekt är som tidigare nämnts en grupp elever på LEL:s naturvetenskapliga program. Jag har en viss relation till många av dessa elever då jag i olika perioder har vikarierat som ensemblelärare samt som lärare i gehörs- och musikleära. Man skulle kunna säga att mina första inofficiella steg i undersökningen togs i samband med dessa tillfällen och att jag på så vis, antingen jag velat det eller ej och utan att varit riktigt medveten om det, genomfört en slags förstudie i form av fältundersökningar och observationer. Dessa inofficiella undersökningar ledde fram till ett utkast av de forskningsfrågor jag nu definierat. Jag är alltså väl förtrogen med miljön på LEL och jag har också en egen erfarenhet av att studera på det Naturvetenskapliga programmet. Hofvander Trulsson (2010) betonar vikten av att som forskare vara väl förtrogen med de miljöer som skall undersökas och pekar på hur Bourdieu menar att när man vistas i och känner den miljö som skall utforskas, så skapas också bättre förutsättningar för att uppfatta nyanser i det som sägs och sker. Samtidigt är det nog av samma anledning värt att nämna risken jag som forskare löpt när jag riskerat att bli blind för vissa saker som en mindre hemtam forskare möjligen kunnat uppmärksamma.

4.1 Metodval

Som undersökningsmetod har jag valt att genomföra en rad kvalitativa intervjuer. Intervjuformen har blivit ett naturligt val eftersom det är mina informanternas attityder, tankar, strategier och känslor jag varit ute efter att kartlägga. Enligt Kvale & Brinkmann, (2009) är intervjuer särskilt lämpliga när man vill studera och beskriva människors upplevelser, självuppfattning och perspektiv. För mig har det också varit viktigt att mina intervjuobjekt har kunnat använda sitt naturliga språk eftersom det också funnits en ambition att lyssna till *hur* de uttryckt sig, d.v.s. med vilken språkbehandling de olika

svaren angivits. Bryman (2008) förordar att den kvalitativa intervjun dokumenteras med hjälp av inspelning, eftersom det som intervjuare är lätt att bli distraherad av behovet av att anteckna det som sägs. Bryman (2008) beskriver hur intervjuer inom den kvalitativa forskningen kan genomföras med olika grad av strukturering och de former som täcks in i begreppet kvalitativa intervjuer är enligt Brymans definition den *ostrukturerade intervjun* samt den *semistrukturerade intervjun*. I min intervjusituation har jag velat samla in data kring ett antal begrepp och frågeställningar och det har varit viktigt för mig att de intervjuade i största möjliga utsträckning fått förhålla sig till samma frågor då det underlättat jämförelser av data. Detta har lett till att jag valt att följa ett frågeschema. Dock har jag även tyckt att det varit viktigt att de intervjuade fått en möjlighet att resonera och associera fritt. De har på så vis kunnat ge mig värdefull information om betingelser jag annars inte fått veta något om. Enligt Brymans (2008) definition är mitt val av intervjuform att betrakta som en semistrukturerad intervjuform.

4.2 Relationen mellan intervjuaren och de intervjuade

Eftersom jag vid olika tillfällen arbetat som lärare på LEL så finns det anledning att kommentera den relation jag och mina intervjuobjekt befunnit oss i. Kvale och Brinkman (2009) menar att det är lätt att förbise de maktförhållanden som uppstår i en intervjusituation och då de inte är möjliga att bortse ifrån, bör leda till en medvetenhet hos forskaren om den roll som dessa maktförhållanden kan spela. I detta fall kunde det vara extra viktigt eftersom det också rört sig om en lärare- och elevrelation. Nu är det emellertid så att ingen av dessa elever är mina elever och endast tillfälligt varit det då jag vikarierat som deras lärare, två år innan intervjuerna ägt rum. Vi dessa tillfällen har det endast handlat om kortare perioder och jag har aldrig varit inblandad i betygsättning eller rådgivning kring betyg. Jag har alltså ingenting med dessa elevers nuvarande eller framtida studier att göra.

4.3 Urvalsprocessen

Urvalsprocessen för mina intervjuobjekt har styrts av att jag velat att de som grupp i möjligaste mån utsatts för samma intryck från den skolmiljö de vistats i. Detta har lett till att jag valt att snäva av min grupp av intervjuobjekt till en och samma årskurs. Det naturliga valet blev då att välja årskurs tre, den sista årskursen. Detta val gjordes primärt

av två anledningar: De har gått på LEL under en lång tid och var därför de med störst erfarenhet av LEL. Den andra anledningen var att elever i årskurs tre är myndiga. Denna förutsättning gjorde det enklare för mig då jag inte behövt be om föräldrarnas tillstånd för att genomföra intervjuerna. Jag har dessutom intervjuat två elever som just gått ut LEL. Anledningen till att jag valt ett par elever som just gått ut utbildningen är att jag dessutom velat beskriva och jämföra erfarenheter från skolan som inte enbart varit knutna till en viss årskurs och speciell period. Det var också intressant att höra hur dessa före detta elever, med tidsdistans, resonerat om sin tid på LEL.

I det urval som därefter gjorts utifrån den avgränsade gruppen har jag låtit slumpen varit med och påverka. Slumpen och den princip som Bryman (2008) benämner som bekvämlighets- eller tillfällighetsurval har alltså varit min urvalsmetod utifrån en tidigare avgränsad grupp. Rent praktiskt har det gått till så att jag placerat mig själv vid entrén till skolan vid en tid då jag vet att årskurs tre avslutat ett gemensamt lektionspass. När eleverna sedan rört sig ut i korridorerna har jag stoppat de elever som först passerat mig och frågat om de kan tänka sig ställa upp för en intervju. Samtidigt som jag stoppat en elev och ställt frågan, har några hunnit förbi. Sedan har jag helt enkelt tagit nästa i tur. Detta har jag gjort att jag inte bara tagit de fyra första som lämnat lokalen och jag har däremed fått en randomisering i mitt urval. Den enda styrningen som skett inom detta förfarande är att för att få en jämn könsfördelning. Jag har inte aktivt sökt efter elever med invandrarbakgrund utan låtit det bli slumpmässigt i det avseendet. De två före detta elever som jag intervjuat har också valts ut slumpmässigt. Jag har helt enkelt i min egen vardag träffat på dessa två före detta elever. Den ena var student på den folkhögskola som jag själv praktiserade på vid tidpunkten för uppsatsskrivandet. Den andra mötte jag på LEL vid tillfället för de andra intervjuerna. Hon var då på sin gamla skola i syfte att rekrytera nya medlemmar till en studentorkester. Alla som tillfrågats har svarat ja. Det har alltså inte blivit något bortfall.

4.4 Reliabilitet och validitet

Bryman (2008) beskriver att begrepp som reliabilitet och validitet är ifrågasatta i den kvalitativa forskningen. Han påpekar t.ex. att frågan om validitet definitionsmässigt rymmer konnotationer som rör mätning (s. 351). Trots detta finns det forskare som menar att dessa begrepp kan vara användbara även i kvalitativa undersökningar. Bryman (2008 s. 352) pekar på LeCompte & Goet (1982) som menar att begreppet

intern validitet kan ha relevans då den beskriver relationen mellan begrepp och observation. I min undersökning menar jag att det finns en tydlig relation därvidlag och i det avseendet skulle alltså undersökningen i så fall ha en någorlunda hög intern validitet.

När det gäller reliabilitet så handlar begreppet, om vi utgår från det som också brukar kallas *extern reliabilitet*, om i vilken utsträckning undersökningen kan upprepas (Bryman 2008 s. 352). I detta fall skulle det i så fall handla om att vid ett senare tillfälle göra samma intervjuer med nya eller samma elever och sedan jämföra om resultatet blev överensstämmande. Enligt detta resonemang så går det då inte att säga något om den externa reliabiliteten eftersom bara en undersökning är gjord. Man kan alltså egentligen inte veta hur generella mina resultat är utan får se dem som en liten del i en större undersökning eller ännu hellre som en startpunkt för ett resonemang som kan leda vidare till större undersökningar.

4.5 Intervjuerna

Intervjuerna har i fyra fall ägt rum i lektionssalar på LEL som för närvarande varit lediga. En intervju, med Frank - en före detta elev, har skett via mejl. En intervju har skett via Skype (Haidar). Intervjuerna har spelats in med en Zoom och har sedan transkriberats till text. De har tagit mellan 15 och 40 minuter per intervju att genomföra. I mina intervjuer som genomförts med den semistrukturerade intervjuformen har jag använt ett visst intervjuunderlag som stöd. Detta stöd har jag förhållit mig ganska fritt till och jag har även ställt improviserade följdfrågor utifrån de svar informanterna gett. Se intervjustöd i bilaga 1. Det faktum att intervjun med Frank skett via mail har nog i viss mån påverkat resultatet. Den stora skillnaden med en sådan intervju är att det spontana samtalet med naturliga följdfrågor inte uppstår. Här har jag försökt att råda bot på denna brist då jag låtit många av följdfrågorna från de andra intervjuerna ingå i mailfrågorna till Frank. Det finns också anledning att kommentera skypeintervjun med Haidar. Här var ju förutsättningarna i förhållande till de andra intervjuerna desamma avseende möjligheten till följdfrågor, men då den fysiska närvaron i rummet uteblev så uppstod ändå andra förutsättningar. Det är svårt att veta vad dessa förutsättningar fått för konsekvenser. Det fanns trots allt möjligheter till interaktion genom kroppsspråk och blickar, men konsekvensen blev ändå att en viss distans mellan mig och informanten uppstod. Hur det i detta i så fall påverkat resultatet är emellertid svårt att säga. Det är

lätt att anta att denna distans påverkat resultatet negativt, men i det aktuella fallet upplevde jag snarare det motsatta i det att informanten på ett sätt verkat känna sig extra bekväm och därmed haft lättare att förmedla sina tankar.

4.6 Redovisning av resultatet

Resultatet redovisas i form av transkribering av intervjuerna. Jag har delat in frågor och intervjusvar i olika teman och under olika rubriker. Informanternas svar har alltså blandats med varandra utifrån de olika frågeställningar som tagits upp och de har i texten fått komma till tals så att de olika svaren kan jämföras av läsaren på ett överskådligt sätt. Vid transkriptionen har jag använt två olika tecken för att visa samtalsflödet. Tre punkter visar (...) hur informanten stannar upp och tänker efter. Tecknet // visar att svaren har hämtats från olika ställen i intervjun och att de klippts ihop vid transkriberingen. Det talspråk som intervjuaren använt har i möjligaste mån återgetts ordagrant, men där intervjuaren använt förkortningar eller begrepp som inte kan anses vara allmänt kända, har jag inom parantes angett det som åsyftats. Informanten Frank svarade som jag förut nämnt via mail och hans svar är återgivna exakt som han skrev dem.

4.7 Studiens design

I denna undersöknings syfte som beskrivs i forskningsfrågorna ryms inte det intersektionella perspektivets alla beståndsdelar. Gruppen som undersöks gör det utifrån det faktum att de valt ett visst utbildningsprogram på gymnasiet. I undersökningens resultat belyses och analyseras deras beskrivningar och attityder mot bakgrund av vissa sociala faktorer såsom utbildningsbakgrund samt i viss mån ekonomisk- och klassbakgrund. Studien intar däremot inget uttalat genus- eller etnicitetsperspektiv. Anledningen härtill är att det helt enkelt skulle bli allt för omfattande för uppsatsens format. Däremot finns det, i diskussionen, resonemang som kan härledas till frågor som inte varit studiens huvudsyfte, men som vidrörts i sfären av faktorer runt huvudfrågorna och som framkommit som intressanta delresultat och frågeställningar på vägen till huvudresultaten.

4.8 Etiska överväganden

Alla informanter medverkar under fingerade namn. De har alla fått avstå ifrån att medverka och de har också kunnat avstå frågor som de inte velat svara på. De medverkande har informerats om vad undersökningens syfte är och i vilket sammanhang den kommer att publiceras. Alla medverkande har uppnått myndighetsålder och därför har inte föräldrars samtycke behövts. Skolans rektor har godkänt att undersökningen genomförts. Detta under förutsättning att inte undervisningen blivit störd. Den beroendeställning som informanterna och jag som forskare eventuellt kunnat hamna i behandlas under stycke 4.2.

5. RESULTAT

Resultatanalysen utgår från svaren som informanterna gett i intervjuerna. Utifrån den bild som växt fram ur intervjuerna, samt i syfte att göra resultatet överskådligt i förhållande till forskningsfrågorna, har resultatet sammanställts under fyra rubriker. De fyra avdelningarna delas ibland även upp i underrubriker.

5.1 Social bakgrund och framtidsplaner samt en presentation av informanterna

De sex informanterna består av fyra elever i årskurs tre samt två före detta elever. Alla går eller har gått det naturvetenskapliga programmet på LEL. De har fingerade namn och de fyra eleverna i årskurs tre heter i uppsatsen **Judith, Klara, Alexander** och **Haidar**. De två elever som gått ut skolan heter i uppsatsen **Frank** och **Matilda**. Frank studerar komposition på folkhögskola och Matilda studerar till tandläkare.

I denna del presenteras de sex informanterna och de får utifrån mina frågor själva beskriva hur deras sociala bakgrund ser ut avseende föräldrarnas utbildning och profession. Här ges en bild av hur det kulturella kapitalet i form av institutionaliserat kapital ser ut avseende föräldrarnas examina och yrkestitlar. Informanterna beskriver också vilka eventuella studier och yrkesval de ser i framtiden.

De flesta, för att inte säga alla mina informanter, har föräldrar med typiska akademikerjobb och hög utbildning. Alla har höga ambitioner med sina framtidsplaner och det verkar självklart för dem att läsa vidare inom krävande utbildningar. Det finns de som lutar åt en musikerbana men det vanligaste verkar vara planer kring ingenjörsoch läkaryrket. De kommer inte bara från Lund utan även från andra orter i Skåne och de flesta har föräldrar som lever ihop. De beskriver en livsstil, utbildningsnivå hos föräldrarna samt en ekonomisk och materiell status, som indikerar medelklass eller möjligen övre medelklass.

Matilda gick ut LEL 2012. Hon spelar saxofon, piano och sjunger. Hon läser nu till tandläkare på Tandläkarhögskolan i Malmö och går med den studiebanan i sin pappas fotspår:

Vi hade rätt så gott ställt när jag växte upp får man nog säga. Stor lägenhet vid Mårtenstorget i Lund och så. Pappa är professor i dontologi och mamma är museiman, antikvarie. // Jag spelar i studentorkester...och sjunger i kör...det har jag alltid gjort, det är ett intresse jag alltid har haft. (Matilda f.d. elev)

Frank som gick ut LEL 2013 och som nu studerar komposition på en folkhögskola har också vuxit upp i Lund och han skriver:

Nu pluggar och bor jag på Sundsgården med målet att läsa komposition vid Musikhögskolan inom en snar framtid. Sjunger gärna i olika vokalensembler och är för närvarande aktiv i Lunds Studentsångare. // Min mamma är läkare och enhetschef på sjukhuset. Hon har en gedigen akademisk utbildning i ryggen. Min pappa jobbar som tågtekniker och med IT, han har knegat sig upp. Jag har alltid haft frånskilda föräldrar och bott hos mamma i ett litet radhus på Oscarshem på promenadavstånd till pappa och en god relation till båda föräldrarna under uppväxten. (Frank f.d. elev)

Frank är en av dem från LEL som vill ge musiken en chans. Han är samtidigt öppen för andra vägar:

Nu vill jag fortsätta med komposition vid Malmö Musikhögskola och få en uppfattning om hur det är att syssla med musiken på heltid. Tröttnar jag så blir det nog Teknisk fysik vid Lunds universitet. (Frank f.d. elev)

Haidar som spelar piano, slagverk och sjunger solo i balkanensemblen är inte född i Sverige och han beskriver sin familjs bakgrund så här:

Jag växte upp i Irak fram till tio. Då sökte vi asyl i Sverige. I Irak bodde vi bra och hade det väldigt bra ställt... I Sverige i början var vi fattiga ... men sen fick min pappa jobb och nu har vi det bra. // Min pappa var utbildad civilingenjör i maskinteknik med en engelsk examen och han var chef för ett elkraftverk i staden Mosul. Min mamma pluggade när vi lämnade Irak, samma sak som pappa... I Sverige gick pappa en utbildning inom Saab men de insåg att han var typ senior och typ överkvalificerad så han fick börja jobba som utbildare där efter ett tag.// Han äger en bilfirma också där det finns folk som jobbar... Vi har det bra. Båda mina föräldrar kör Mercedes... haha... och vi bor i en fin villa i Helsingborg. (Haidar åk 3)

Haidar drömmer likt många av de andra om att läsa medicin, men han kan också tänka sig en ingenjörsbana:

Alltså drömmen är att plugga medicin... om betygen räcker. Annars LTH (Lunds Tekniska högskola) och civilingenjör eller något med biologi och kemi... Tror du att jag får jobb som ingenjör i Sverige med min bakgrund? Jag har många kusiner som pluggar medicin i England, där är det mycket lättare att komma in. Så där kanske... Annars är jag helt bekväm med att gå en civilingenjörsutbildning, även ifall det är lite svårare för en invandrare att bli anställd. (Haidar åk 3)

Klara går i trean. Hon spelar cello, piano och sjunger. Hon kommer från en liten ort i Skåne drömmer också om medicinstudier:

Jag har större delen av mitt liv bott i en ganska liten ort på landet i hus med mina föräldrar och syskon... Vi är ganska många syskon. Vi var fem som mest när jag växte upp. Vi hade det väldigt bra, men när jag var yngre då det bara var jag och min äldre bror, så hade vi det ganska svårt ekonomiskt. Min pappa kommer från Kina men min mamma är svensk. Pappa kom hit när han var 11 så han är typ svensk... Jag identifierar mig verkligen som svensk. Men sen märker man ju verkligen när man växer upp att man blivit präglad av en annan kultur... //Mina föräldrar är lärare. Min pappa är bildlärare och min mamma är lärare på en

folkhögskola, etableringslärare.// Som det ser ut nu så kommer jag att söka till läkarprogrammet och kommer jag inte in där så kommer jag söka till LTH (Lunds Tekniska högskola) och läsa medicinteknik.(Klara åk 3)

Judith går i årskurs tre och hon spelar dragspel och sjunger. Hon berättar:

Jag är född och uppvuxen i Lund och mina föräldrar lever tillsammans och har alltid gjort. Mina föräldrar är typ utbildade fysiker sådär vid universitet och min mamma är folkhögskolelärare, matte och naturrämnena på Kvarnby folkhögskola och min pappa jobbar med mobiltelefoner och programmering och sådant. //Vi har haft det bra typ, inte rika men typ kunnat äta det vi vill och så. (Judith åk 3)

Judiths framtidsdrömmar ligger inte lika tydligt i linje med den naturvetenskapliga inriktningen som många av de andras och hon är öppen för lite olika vägar i framtiden:

Alltså jag tycker det är jättekul med matte och så och jag läser specialisering och så men eh matte vill jag inte hålla på med... Språk tycker jag är väldigt kul, Svenska framför allt. Jag vill gärna in i typ nycirkus så här eller typ, alternativt uppträdande... alltså jag har ganska blandade planer... Arkeolog skulle jag vilja bli. (Judith åk 3)

Alexander spelar tuba och sjunger. Han är uppvuxen i Ystad med föräldrar som lever ihop. Han beskriver att familjen hade det bra ställt ekonomiskt när han växte upp och ser sig själv som sprungen ur "övre medelklass":

Pappa är hög chef på försvarshögkvarteret, mamma är arbetsterapeut inom kommunen. // Jag har två yngre bröder som går på gymnasiet och en äldre bror som pluggar till specialistofficer. (Alexander åk 3)

Han vill gärna satsa på musiken efter gymnasiet:

Jag tänker först plugga på musikhögskolan musiker, på tuba, i Stockholm, därefter tänker jag plugga dirigering förmodligen... om jag inte kommer in så vill jag plugga medicin (Alexander åk 3)

5.2 Musikens roll

Att studera på LEL innebär långa skoldagar, högt tempo och studier på hög nivå. Samtidigt som man läser de svåra teoretiska kurserna inom ramarna för NV-programmet så har man också många timmar musik. De flesta har ingen ambition att studera musik efter gymnasiet. Alla informanter har fått svara på hur många de tror kommer att ägna sig åt musikstudier efter gymnasiet och alla har ungefär samma uppfattning då de menar att det förmodligen rör sig om ca 20-25% av eleverna.

Nedan vill jag redovisa hur min grupp informanter resonerar om hur de ser på musikens roll och funktion inom studierna. Jag vill också visa hur föräldrarna ser på musikens roll och om det finns attityder till musiken som kan härledas till ett allmänt kulturellt kapital. Inom denna kontext vill jag också visa hur informanterna beskriver faktorer och fenomen som tangerar den hjärnforskning vilken beskriver sambandet mellan kognitiva förmågor och musik.

5.2.1 Hur musiken tar mycket tid under utbildningen

De flesta informanter verkar ha haft anledning att fundera på om musiken tar för mycket tid från övriga studier och hur det skulle kunna inverka negativt på studieresultaten. Nedan får vi en uppfattning om hur mycket tid musikbiten faktiskt tar inom studierna och hur det ibland kan upplevas som väldigt stressande för eleverna.

Klara menar att det ibland blir svårt att prioritera och Alexander tycker att det kan vara svårt att hinna med:

Det är krävande för vi har så mycket intressekonflikter, ja som nu, om du har konsert hela helgen, så ska du plötsligt ha matteprov och där måste du hela tiden överväga vad som viktigast eller roligast... det blir sådana konflikter hela tiden.
(Klara åk 3)

Vi var inblandade i en körfestival och då gick en hel vecka, dag som natt till det... Denna vecka har vi en massa som jag borde gjort och pluggat till, fysikprov, samhälle, engelska, svenska. Denna ekvation har inte gått ihop
(Alexander åk 3)

Haidar och Judith om hur musiken ibland tar för mycket tid:

Alltså den där körfestivalen... Jag förstår att de vill att vi skall göra reklam och så men det räcker med "Förklädd gud" och "Musikalen" och så. Alltså musiken skall vara där som en hobby inte som ett hinder... (Haidar åk 3)

Alltså det har varit nångång, t.ex. så hade vi konsertrepetitioner en hel vecka på kvällarna och då hinner man ju inget annat, men annars tycker jag att det funkar bra. Det är mer att det typ stöder vartannat. (Judith åk 3)

Klara har många gånger funderat på om musiken får för stor plats:

Ja jag har tänkt mycket på det, men jag vet faktiskt inte. På något sätt tror jag ändå det att jag vinner ganska mycket på att ha någonting bredvid NV-programmet, för om man tittar på andra på NV-program så märker man ändå att andra fyller sin tid med att festa och i stället spelar jag musik och det känns ju som ett bättre sätt att fördriva tiden... (Klara åk 3)

Matilda och Frank kände inte att musiken tog för stor plats i utbildningen:

Absolut inte! Tvärtom! (Matilda f.d. elev)

Frank:

Nej det kände jag inte, men jag hade rätt god koll på såväl grundläggande gehör- och satslära som på ensemblesång när jag kom till LEL - det hjälpte nog (Frank f.d elev)

5.2.2 Hur musiken berikar studierna

Samtidigt som man ibland blir väldigt stressad av den tid musikprojekten faktiskt tar så är alla överens och har en liknande inställning till hur musiken trots allt berikar eller som Judith beskriver "stödjer varandra": Värt att notera är hur de ofta är tankar som beskriver musikens roll där det handlar om att på något sätt få distans eller vila sig från det andra som är så krävande. En annan åsikt som framförs är att det helt enkelt är roligt med musik och hur musiken har ett egenvärde. De flesta har hört talas om forskningen kring musikens roll för kognitiva förmågor och vissa verkar ta fasta på den på ett ganska konkret sätt, men det verkar inte vara en faktor som man gör särskilt stort väsen av. Man ser snarare mer holistiska fördelar och som ibland är svåra att ta på. Haidar beskriver hur musiken kan berika:

Alltså det berikar på det viset att det berikar när man varit på en jobbig fysiklektion och så får man sjunga i kör och slappna av. Och få vara med på så coola grejer som Förklädd gud och så, Men jag tror inte man blir smartare. Det kan jag inte säga att man blir... Det finns smartare forskare än jag som menar att man blir det, men jag har inte märkt det i alla fall haha. Det är mer för att det stimulerar en. Man blir avslappnad. Man behöver det och det är kul.(Haidar, åk 3)

Judith gick innan på vanligt NV-program. Hon beskriver hur hon då saknade estetämnenä:

Ja alltså jag började faktiskt på natur på Spyken (Gymnasieskola i Lund)... för att jag trodde att musik är ingenting för mig, men sen tyckte jag att det var väldigt, väldigt tråkigt att inte ha några estetämnen. (Judith åk 3)

Hon beskriver också hur hon sedan bytte till en annan inriktning på Spykens NV-program som också hade musikfördjupning:

Ja jag provade det också men det var väldigt lite musik där, och LEL fick jag reda på så här efterhand att det var så här professionellt och så där och att utbildningen var så mycket bättre och mer omfattande (Judith åk 3)

Judith berättar hur hon ser på musikens funktion:

Alltså inte enbart för att musik är bra för att man blir att man blir bra på andra ämnen, utan jag tror att det är väldigt utvecklande i sig... // ...alltså vissa verkar tycka att man skall spela musik för då blir det lättare att fokusera på matten, men det är inte bara matten som är viktig...// Men också det att det är utvecklande i sig... att man blir lugnare, att man blir mer kreativ, att man ser saker på fler sätt... Så jag tycker att det är en väldigt bra attityd här. (Judith, åk 3)

Matilda beskriver hur hon ser på musiken och hur hon använder den när hon pluggar:

Alltså man blir... glad... det blir så väldigt mycket lättare att hantera resten också... på något sätt. Nej jag vet inte men... Det lättar upp sinnesstämningen lite... det hjälper en att kunna... När man sitter där så tänker man... nej nu sjunger jag lite... eller tar upp saxen... Alltså att man bryter av det här tråkiga ... haha... med att plugga (Matilda f.d. elev)

Matilda menar också att musiken kanske kan ha konkreta biologiska effekter, men även hon betonar hur förkovran i musik mer för henne har med helhet och perspektiv att göra:

Jag har hört lite om sådan forskning, inte så mycket, men det känns intuitivt som att det borde göra det (ha biologiska effekter, min anm.)... För mig själv, för egen del, känns det att det gör någonting med en... Man får liksom en helt annan inställning till saker och ting (Matilda f.d. elev)

Klara ser lite mer konkreta fördelar som har med förmågan till koncentration att göra och att musikstudier faktiskt kan ha biologiska effekter.

Jo men just det här när du lär dig spela ett instrument så märker man ganska tydligt att man tvingar sig att koncentrera sig på en och samma sak och man tar eget ansvar för sitt eget övande och så. Jag tror just det här med koncentrationen... att man kan öva på nånting och att jag kan sätta mig ner i ett tyst rum och... nu ska jag räkna matte// Jag tror faktiskt att det kan förändra hjärnan...haha (Klara åk 3)

Alexander känner också till de biologiska aspekterna och han har en del diffusa uppfattningar om hur det kan hänga ihop:

Jag tror att musik kan berika andra ämnen... den andra hjärnhalvan jobbar ju när man spelar musik. Kommer inte ihåg vilken som var vad, men den andra är ju den som man lär sig det pluggiga och det logiska och så där (Alexander åk 3)

Frank uttrycker också hur musiken får honom att slappna av, men att det inte är det enda som har den funktionen:

Det blir en bra avkoppling för mig att pausa från något annat och syssla med musik en stund. Så är det väl med allt man tycker är roligt - det låter en koppla bort tankarna från annat en stund, så orkar man mer sen. (För min del funkar det t.ex. ofta lika bra att spela datorspel i en timme) (Frank f.d. elev)

5.3 Musikalisk bakgrund

Här beskrivs vilken roll och inställning föräldrarna har haft och hur informanterna och deras föräldrar förhåller sig till de olika genrerna och hur denna bakgrund är en del av ett kulturellt kapital.

5.3.1 Föräldrarnas roll

Ingen av informanterna har musikerföräldrar. Många föräldrar har dock ägnat sig åt musik i sin ungdom men de är oftast inte längre aktiva. Det framgår dock att många av informanterna fått signaler från sina föräldrar som pekat på musiken som något man gärna bör ägna sig åt. Ofta har man visat att man från hemmets sida värderat musiken högt och att man ansett att den på det ena eller andra sättet främjat sina barns utveckling. Det framstår som om man har velat att musiken skall vara en del av deras kulturella kapital. Detta förhållningssätt verkar ha präglat de flesta av informanterna och vara en del i deras habitus .

Klara beskriver hur hennes föräldrar velat att hon och hennes syskon skall spela instrument och hur det har handlat om de klassiska instrumenten:

Det har alltid funnits ett stort intresse för musik, men mina föräldrar kan inte spela på egen hand, men alla mina syskon spelar... så det finns där // Vi har tagit lektioner så det har varit mer klassiskt inriktat. Man har spelat fiol eller cello och piano och så. Sen har vi alltid spelat popmusik på egen hand. (Klara åk 3)

Hon menar att det funnits en styrning från föräldrarna och att det funnits en strategi när de velat att barnen skall spela. Här beskriver hon hur föräldrarna styrt in dem på musiken och vilka effekter de velat uppnå och hur hon och de ser på musikens främjande egenskaper.

För mina syskon har det verkligen varit så, då har det varit mer strategiskt, kanske inte så mycket för att de förväntar sig att vi ska bli musiker, utan för att de vet att det har positiva effekter, om du håller på med sådana saker. (Klara åk 3)

Matilda är inne på ett liknande resonemang och hon beskriver hur det gick till när hon började spela och hur det var givet att hon och hennes syskon skulle spela instrument:

Ja eller så här: När vi var ganska små så sa våra föräldrar: -Så, nu får ni välja vilket instrument ni skall spela! Det var liksom givet att vi skulle spela. För att det är en social grej och tyckte att det var en viktig del i livet och att det utvecklar en som människa, skulle jag säga...//Pappa spelade gitarr och banjo, när han var ung och har gått och spelat piano och mamma har också spelat piano, min bror har spelat gitarr., men det är väl jag som spelat mest får man säga. (Matilda f.d. elev)

Haidar beskriver hur hans pappa ville att han skulle spela klassiskt piano när han växte upp i Irak:

Ingen spelade när jag växte upp förutom en farbror som var med i ett pojkband och blev lite känd. Men han har slutat nu, men alla i släkten skrattar typ åt honom... haha, men min pappa ville att jag skulle ta klassiska pianolektioner. Han ordnade en pianolärare som skulle komma hem till oss.

Haidar beskriver vidare hans pappas syn på varför klassiskt piano skulle vara bra för honom att kunna:

Alltså man lever i en värld där människor är typ utbildade, där de är dumma... så jag tror att han ville att jag skulle bli... bättre... Så om man kommer till Irak och är ingenjör och kan spela klassiskt piano så blir det en merit. Det blir en del av mina meriter... Förstår du?(Haidar åk 3)

Judith beskriver, i förhållande till de andra, en lite annorlunda ingång till musiken. Hon har inte haft det tydliga trycket från föräldrarna att hon borde förkovra sig i musik och musik har inte heller varit viktig i hemmet. På frågan om det musicerats i familjen så svarar hon:

Nej ... eller min mamma gjorde när hon var liten, men hon är inte så musikalisk. Musik var ingen stor grej... inte att spela... men kanske att lyssna... annars inte. //Jag har inte tagit lektioner... jag ville göra det men det var kö till kulturskolan i Lund så det blev aldrig av och sen köpte vi ett dragspel på nätet så lärde jag mig spela på det. (Judith åk 3)

Judith kunde trots att hon inte tog några lektioner lära sig noter:

Alltså mamma hade hållit på med det när hon var ung, så hon typ visste väl ungefär vicken prick som var vilken ton. Sen har jag lärt mig av att spela låtar jag redan kan och lärt mig av andra typ. (Judith åk 3)

För Judiths föräldrar var det heller inte givet att Judith skulle gå på LEL då de var rädda att musiken skulle ta för stor plats:

Mamma var lite frågande. Typ... kompromissar du inte bort det viktiga nu? För mamma är de akademiska ämnena typ de viktiga... speciellt matte. (Judith åk 3)

Alexander berättar om sin musikaliska bakgrund om hur föräldrarna spelat som unga:

Pappa spela piano och mamma cello, men de har inte spelat när jag växte upp//Jag började efter en prova-på dag på musikskolan och jag började spela tuba och trombon. (Alexander åk 3)

Frank (f.d., nu kompositionselev) började tidigt gå på musikundervisning och är den bland informanterna som gjort musiken till sin huvudsyssla. I hans fall fanns en tydlig och ambitiös inställning till musiken redan vid unga år. Man kan förmoda att föräldrarna pekat på musiken tidigt men att det också tidigt väckts ett genuint intresse hos Frank och som lett till att musiken blivit en väldigt självklar och naturlig aktivitet för honom:

Både mamma och pappa lade grunden för ett musikaliskt intresse tidigt. Det har varit alltifrån att mamma lärde mig ackordläggningar på gitarren och att pappa sjöng och spelade sångerna ur "Folk och rövare.." när han läste godnattsaga. Min fyra år äldre bror började tidigt ta pianolektioner och sjunga i Eva Bohllins gosskör. Vid ungefär 6 års ålder tog jag efter och började sjunga i Eva Bohllins körer och ta pianolektioner i Lunds piano och stråksalong.(Frank f.d. elev)

5:3:2 Musiksyn

På LEL ligger tyngdpunkten på den klassiska musikskolningen men samtidigt finns det inom skolans ramar ensemblespel i pop/rock- jazz- och balkan- genrerna. Det är inte givet hur de musikaliska preferenserna hos gruppen ser ut, men den klassiska musiken har ofta en stark position. Här nedan beskrivs hur gruppen, samt även hur deras föräldrar förhåller sig till de olika genrerna. När det gäller Frank som tidigt ägnat sig åt körsången, lektionerna i piano och musiklyssnandet hemma så finns ett intresse för folkmusik:

Under min uppväxt har jag också sysslat en hel del med folkmusik. Då har jag spelat diverse olika stränginstrument, såsom mandolin, mandola och gitarr. (Frank f.d. elev)

När Frank får frågan om hur han ser på sig själv som musiker avseende genrer så vill han helst inte klassificera sig själv:

Ja du...Spontant skulle jag säga att ”musiker” räcker, men sen finns det ju en hel del genrer som jag inte alls rör mig inom, så det blir ju lite svårt. Jag landar väl oftast inom begreppet ”klassisk musiker” kan jag tänka mig, men jag tänker oftast inte så mycket på saken, och skulle aldrig låta ett så banalt begrepp begränsa mig i skapandet. Klart jag får jättemycket inspiration från såväl pop som skvalar på radion, min folkmusikaliska bakgrund som från partiturstudier av Berlioz och Pärt. (Frank f.d. elev)

På frågan om det finns musik som skulle kunna betraktas som finare och högre stående så beskriver Frank lite motvilligt sin inställning:

Nja ... det skulle väl i så fall komma ner till personliga preferenser. Jag tycker att musik kan uppvisa många olika kvalitéer . Själv föredrar jag musik som ur ett ”fackmannamässigt” perspektiv besitter musikaliskt värde(snacka om att rida på höga hästar.) Min mening är att det finns en hel del moderna produktioner som kanske säljer jättebra, men som vilken 5-åring som helst skulle kunna pussla samman i fruityloops. (Frank f.d. elev)

Frank beskriver sina personliga favoriter:

Favoritartister har jag nog inga på rak arm, däremot finns det många kompositörer jag ser upp till. Dessa framför allt sådana som är aktiva skapare av vokalmusik t.ex. Morten Lauridsen, Jan Sandström. Veljo Tormis.// Mitt favoritstycke är lätt Frank Martins mässa för dubbelkör. Framför allt Gloria-satsen. (Frank f.d. elev)

När Frank får frågan om hans föräldrars inställning till olika musikstilar och kvalitet så svarar han att de är lika hans egna. Frank är ju den i informantgruppen som får representera de som valt att fördjupa sig i musiken och det märks också i hans utvecklade musiksmak.

Haidar, vars far hade en sådan tydlig strategi kring sonens pianolektioner, är snarare en tydlig representant för eleverna som vill ha musiken som en berikande hobby. Han uttrycker sin syn på de olika musikgenrerna så här:

Jag är klassisk musiker helt klart, och folkmusiker. Jag älskar arabisk musik och balkan. Jag älskar den arabisk och persiska skalan. Med den sorgen man kan uttrycka med den. All slags musik är ett uttryck för hur man känner. Alltså all musik förtjänar sin egen plats, men på nåt sätt... Just klassisk..man säger att musik är änglarnas språk. Men klassisk musik... det är en sak jag tycker..det har inte någon text oftast...och om änglarnas språk är vanliga ord... är de änglar då.? Klassisk musik är ren musik. Men samtidigt om man är glad: Balkan- och Mellanösternmusik är så passionerat. Inte som vanlig musik där sångaren är så i centrum. Där är det mer att alla är med. (Haidar åk 3)

Han menar också att hans föräldrar har en liknande inställning:

Alltså definitivt. De tycker att nyare musik är helt meningslös. Den arabiska musiken de växte upp med och den klassiska har mening...

Haidar har inga idoler i artistvärlden men han har uppfattningar om sina klassiska favoritkompositörer som han gärna delar med sig av:

Jag tycker alla bidrar. Typ Mozart har sitt. Han är sådär den jobbiga som får bra betyg och Beethoven har sitt. Han får liksom slita och det gör att han har tyngden. Händel är mer som en affärsman. Vad vill folk höra typ? Haha. och så gillar jag Bartok. Det är väldigt fin musik.(Haidar åk3)

Klara som spelar cello beskriver sig som öppen för flera stilar:

Jag tror att jag är en väldigt stark blandning av det mesta... Jag spelar cello och piano men den senaste tiden har jag mest sjungit... jag sjunger i olika popbandskonstellationer och så kompar jag mig på cello samtidigt som jag sjunger. Jag har faktiskt några idoler... Therese Andersson och Maja Hirasawa. (Klara åk3)

Hon har samtidigt en ganska klar uppfattning om hur hon värderar de olika genrerna:

Personligen tycker jag det är mer prestigefullt att kunna klassiskt för jag vet hur mycket övning det krävs att spela klassiskt om man jämför med att stå och t.ex. spela powerackord på en gitarr...(Klara åk3)

Och om man ställer frågan om föräldrarnas inställning:

Haha jag tror att de tycker som jag...(Klara åk3)

Alexander som spelar tuba och tänker söka till musikhögskolan ser lite annorlunda på saken. Den klassiska musiken har inte varit allenarådande i hemmet. Han beskriver det så här:

Mina föräldrar lyssnar mest på gammal klassisk rock och pop. Jag lyssnar på allt från rap, house, jazz och klassiskt.

Man märker att för Alexander har frågan om de olika genrernas värde varit uppe för diskussion och på frågan om det finns någon genre som är finare än den andra så svarar han:

Nej det tycker jag inte, men jag vet att det finns folk som tycker att jazz är finare än marschmusik. Man går hellre lyssnar på jazz än på Tattoo t.ex. Men denna skola är öppen för allting, det är bra tycker jag.(Alexander åk 3)

I Judiths hem har inte musiken varit särskilt viktig och frågan om musikgenrernas värde är för henne inget hon har känt att hon behövt ta ställning till:

Ääää... hur menar du? Eller jaha, nej jag tycker att all musik är fin på sitt sätt... ingen musik är mer värd...

Hon är ingen utpräglad klassisk musiker och tvingas kategorisera sig själv så får det bli "folkmusiker":

Jaa alltså gärna typ så här politisk musik. Reggae, punk, progg och så folkmusik. Inget band som jag avgudar men det finns ju några som jag gärna lyssnar på. Partiet... ett svenskt reggaeband t.ex.(Judith åk 3)

Matilda har tidigare beskrivit en musikalisk uppväxt där det var givet att spela instrument och sjunga i kör. Hennes föräldrar menar hon, har också en ganska tydlig inställning till den klassiska musikens särställning.

Alltså klassisk musik... det är ju det de lyssnar på. Alltså typ hårdrock och så det är ju ingen i vårt hem som lyssnar på... om man säger så. (Matilda f.d elev)

Hon beskriver också sin syn på den klassiska musikens ställning och hur man också verkar se på det på LEL:

Äää alltså jag har väl synen att klassiskt är... är man väl lite finare i kanten om man lyssnar på och att det är lite mer... ää bildat. Och det kanske ändå inte är riktigt mina egna åsikter ... Alltså klassik musik det är väl det som ens föräldrar lyssnar på och sen är det väl många just på LEL som gör det också... Alltså jag själv är väldigt förtjust i Beatles och Simon and Garfunkel.(Matilda f.d. elev)

5.4 Hur är en LEL:are?

I denna avdelning berättar informanterna om hur de ser på sig själva som LEL:are. De får även berätta hur de tror att andra beskriver dem. Kring dessa berättelser kan man se hur det kulturella kapitalet definieras i relation till andra och hur det erkänns i det lilla "fält" som informanterna befinner sig i sin situation som LEL:are. Med fält avses här den värld som byggts upp i och omkring LEL:s verksamhet.

Haidar ger sin syn på stämningen på skolan och vad som utmärker LEL:aren:

Stämningen är bra på skolan och så. Men alltså folk är så olika. Det finns de som var utanför liksom på högstadiet och de som var populära. Men när vi skall sjunga så satsar alla på att lära sig bra... Då blir det en gemenskap och man tänker på gruppen... Vi konkurrerar ibland men vi är justa mot varandra mest och tar hand om varandra. Man märker att vissa inte haft så många vänner förut. Många söker till LEL för att det är litet. Många saknar liksom social kompetens och de blir liksom förvånade när de faktiskt får vänner. De populära blandas med de som inte varit populära och bildar en grupp ändå. (Haidar åk 3)

Han beskriver vidare hur de ser på sig själva:

Vi ser oss inte som så coola som alla andra, men vi bryr oss inte. Vi tror själva att vi är lite töntar... Det blir väldigt konstiga samtalsämnen här.. haha. Alltså jag har aldrig pratat kvantfysik och klassisk musik så mycket förut... haha

Han beskriver också hur de ser på sig själva som sådana som presterar bra i skolan och att det trots töntstämpeln finns många utanför skolan som gärna hade gått där:

Det är ofattbart hög nivå ibland. Alltså jag förstår inte... Den vanligaste eleven på LEL har jättehöga betyg. Väldigt svår skola, väldigt bra lärare// Alltså jag har hört en massa spykister (elever på gymnasiskolan Spyken i Lund, min anm.)

som ångrar att de inte går här. De spelar bara en massa rockband. Men vi har liksom en klassisk kör och vi har så mycket klassisk musik. Jag tror vår kör låter bäst av alla// Men du när man sjöng i kören första gången och hörde hur det lät. Att det lät som på TV alltså. Som på Youtube alltså. Så är man en del av detta... Jag bara kände. Detta är en riktigt cool skola. (Haidar åk 3)

Det Haidar beskriver indikerar också att många av eleverna på LEL tidigare under sin skolgång tycks ha befunnit sig i en utsatt situation . Frank beskriver hur han ser på sig själv som LEL:are men beskriver också en social utsatthet som verkar ha präglat hans tidigare skolgång:

Jag trivdes väldigt dåligt med den sociala situationen i grundskolan och slarvade därför väldigt mycket med närvaron. Jag kämpade hårdare på LEL. Dessutom trivdes jag bra på LEL, och det hjälpte mycket när det kom till att orka komma upp och igång varje dag. Men faktum är att LEL:are aldrig har känts som något som kunnat definiera min personlighet. (Frank f.d. elev)

Matilda beskriver en typisk LEL-elev:

Man går en väldigt krävande utbildning... Natur... och det är väldigt höga intagningspoäng... Så man är ju duktig. Bara att man kommer in visar att man är duktig och har höga ambitionsnivåer... Och så på det, det här med musiken också... som innebär att man inte bara har öga för det där med natur utan att man är musikalisk också.

På frågan om hur hon tror att andra ser på LEL:arna så är hon tydlig:

Nördar! Man är nördar för all den här musiken...

(Matilda f.d. elev)

Hon beskriver också hur hon tänkte när hon valde LEL och hur hon mådde i sin sociala situation innan LEL:

Alltså natur har jag alltid tänkt... och musik... alltså jag hade inte så himla roligt... jag mådde inte så bra liksom upp till och med högstadiet... äää... och jag var lite så här utanför... och då så var det ju ändå att... det jag hade utanför skolan... det var ju att gå liksom... att sjunga i kör... spela och så. Så det kändes väl rätt naturligt att... ja men det är väl det jag trivs bäst med... då är det väl det jag skall göra... (Matilda f.d. elev)

Matilda beskriver också att hon mådde bättre på LEL men att hon också ibland kunde känna sig utanför även där:

Alltså stämningen är ju att typ alla känner alla och att det är så där gemytligt och mysigt. Jag kände väl det lite halvt... men jag kände väl inte riktigt att jag kom in i det... Det fanns ju en hierarki... de som var duktiga på musiken stod ju högt... i alla fall i min årskurs. (Matilda f.d.elev)

Alexander menar att eleverna har utvecklats lite åt olika håll under studietiden.

Alltså, när jag började så fanns det en väldigt fin sammanhållning. I början var klassen väldigt sammanhållande... Alla pratade med alla. Vi låg ungefär på samma nivå vad gäller kunskap... några låg högre på musik kanske. Men alltmedan tiden gått så har klassen splittrats. Man har blivit intresserad av olika frågor. Vissa har blivit väldigt intresserade av feminismen... andra av musiken andra av naturvetenskapen och kunskapsnivån har splittrats en hel del också. Men i och med det nya gymnasiesystemet så har det blivit mycket hårdare plugg och mycket mindre fester och aktiviteter.

Alexander verkar mena att det som präglar LEL och LEL:arna är de tuffa kraven:

Vi får väldigt mycket extra av vad jag förstår i naturvetenskapen. Vi har böcker som det står på baksidan att dessa böcker lämpar sig bäst för universitet och högskolor. Det gör att nivån på LEL är mycket mycket svårare än vad den är på andra skolor och det gör även att det är svårt att få höga betyg. Men det som är bra är att man förbereds väldigt bra för senare studier inom naturvetenskap //Jag kan dra lite vad mina kompisar sa när jag skulle börja på LEL. Vad kul att du ska börja på LEL. Då ser inte vi dig på tre år... Och det sammanfattar väl hur mycket tid man måste lägga ner på den här skolan... (Alexander åk 3)

Klara beskriver hur andra verkar se på LEL:arna:

Haha... alla jag har mött tycker att vi är galna. Tycker att vi gör alldeles knäppa saker... äh, ja det är ofta den inställningen att vi är för ambitiösa. Alltså antingen förstår man det här med musik när man är Na-person och om man är Estet så förstår man inte att man skulle vilja läsa så mycket matte. (Klara åk 3)

Klara beskriver att sammanhållningen är bra och hon beskriver också något som andra varit inne på när hon lite svävande menar att folk nog inte alltid är så socialt kompetenta på skolan, men att det finns plats för det:

Det är folk som varit ganska blyga... men som vågar nu när de är här. (Klara åk 3)

Judith beskriver vad som utmärker stämningen på LEL:

Alltså jag vet inte. Det är väldigt nära och personligt, småskaligt... det är väl det.// Jag tycker att sammanhållningen är ganska bra. Inte så att man umgås med alla men alla känns schyssta och så mot varandra. Inte så att man kollar snett på varandra när man får tillbaka prov och så... jag tycker folk är väldigt uppmuntrande mot varandra. (Judith åk 3)

När så många pekar på den höga nivån på skolan så skulle man kunna tänka sig att det blir en skola med elitistiska drag men det är ändå inte riktigt det som förmedlas av t.ex. Judith:

Alltså man jämför inte så mycket. Men man känner väl att man är bättre än Spyken Haha... Det brukar ju va så haha... men alltså jag vet inte. Det är väldigt kul att gå här, det är speciellt. Alltså för en själv har nog utbildningen en speciell status och man är nog väldigt väldigt stolt över att ha gått på LEL. Men jag vill inte säga att man känner sig exklusiv... inte jag ialla fall. (Judith åk 3)

Frank vill inte peka på LEL som särskilt mycket mer krävande än något annat NV-program:

Att läsa en NV-utbildning med målet att uppnå goda resultat kräver en stor mängd disciplin och fokus. I och med att det är så många ämnen som studeras samtidigt räcker det inte heller med att man bara sätter sig och "pluggar" heller, utan man måste ha tydliga strukturer för vad man ska göra när, annars skiter det sig lätt. Detta var knappast specifikt för LEL, utan gäller nog för alla elever på alla naturlinjer. (Frank f.d. elev)

Matilda menar att skolan som helhet är väldigt krävande men menar att det kanske finns uppfattningar både på och utanför skolan om att nivån på naturämnena på LEL är på extra hög nivå. Hon är dock inte så säker på det:

Ja jag tror att inställningen hos folk i allmänhet är att den är högre... men jag tror inte att den är mycket högre här än någonannanstans egentligen ... Jaa och en bild som andra utanför skolan har också... men man läser ju samma saker och lär sig samma saker... så jag vet inte... (Matilda f.d. elev)

6. DISKUSSION

I informanternas bild av skolan som helhet så framträder den höga ambitionsnivån som en tydlig gemensam nämnare. Man skulle nog med fog kunna benämna de LEL-elever som jag intervjuat för högpresterare och mycket talar för att det är så det ser ut överlag. Det är åtminstone det intryck som förmedlas av informanterna när de pekar på de höga resultat som de själva och deras skolkamrater presterar. I Bourdieus tidiga forskning undersöker han hur de välutbildade skickar vidare någonting till sina barn som gör att de fortsätter i sina föräldrars fotspår (Broady & Palme 1989; Broady 1998) . I detta habitus, ligger, menar han en förtrogenhet med en auktoriserad kultur. Ett habitus eller ett kapital som gör att de förstår hur de skall ta sig fram i t.ex. utbildningsvärlden. Jag upplever tydligt att min grupp elever är präglade av en inställning till studier som något man tar på stort allvar. Det framstår som att det ligger i deras mentala dispositioner att anstränga sig och ha höga ambitioner. Man kan på något sätt skönja att de förmodligen sedan barnsben programmerats i att göra bra ifrån sig och denna attityd är, menar jag ett tydligt inslag i dessa elevers habitus. Ett konkret uttryck för detta är hur de med självklarhet beskriver sina ambitioner att gå vidare med högstatusyrken som läkare, tandläkare, ingenjör, kompositör eller klassisk musiker.

I min grupp har de flesta åtminstone en högutbildad förälder och ofta två. Men det är också tydligt att det inte handlar om en ekonomisk överklass. Fram träder snarare en bild av familjer som tycker att utbildning är väldigt viktigt och där det samtidigt är naturligt för deras barn att ägna sig åt en kulturaktivitet som musik. I sådana fall brukar man just använda begreppet kulturellt kapital för att peka på de symboliska tillgångar som ger dessa grupper en viss status. De är bärare av ett symboliskt kapital och som sådana hemmastadda i en värld där utbildningsnivån är hög och de har också en hög förtrogenhet med åtminstone en konststart genom musiken.

6.1 Attityder till musikens funktion

Och hur är det då med inställning till musikens roll? Varför ägnar man den så mycket tid? Det enklaste svaret är förmodligen att de gör det för att de njuter av den, men också hur de ser ett värde i musiken i sig. För Frank och Alexander är det ju uppenbart då de ser en framtid i musiken som profession, men även de andra är tydliga i att peka på hur musiken i sig har ett värde. Man känner deras starka passion och hur musiken har varit en nödvändighet för dem och man skönjer deras erfarenhet av vad musiken gjort med dem som människor. Ofta har de lite svårt att sätta ord på fenomenet, men de hamnar ofta i tankar om att det gör någonting för helheten. Att det är utvecklande för dem som människor på ett djupare plan och att det öppnar för fler sätt att se på saker och ting. I deras beskrivningar framgår det tydligt att de får jobba med att få tiden att räcka till och att de i de flesta fall inte har musiken som huvudspår i studierna. Ändå är de alla överens om att de positiva effekterna av musiken som inslag i undervisningen överväger. Några av de intervjuade är inne på resonemang kring vilka förmågor som tränas när de övar på sina instrument. Förmågan att fokusera, koncentrera sig och vara uthålliga är något som man tror sig ha nytta av när man tillgodogör sig andra kunskaper. Det framgår också i flera fall att deras föräldrar har varit inne på den linjen när de velat att deras barn skall spela ett instrument. Här tycker jag mig se ett mönster i föräldrarnas attityder – attityder som verkar ha präglat barnen och blivit en del av deras kulturella kapital.

Haidars pappa är tydligast. Han hade en tydlig strategi och han menar att kunskapen i att kunna spela klassisk piano är meriterande i sig. I Klaras, Matildas och Franks uppväxter verkar också musiken ha varit väldigt självklar och närvarande. Det verkar som om föräldrarna haft en aktiv roll i det som format informanternas inställning till musik. Det har på något sätt varit givet att man skall spela. I Alexanders fall finns en uppbackning, om än inte lika tydlig. Den enda som sticker ut lite är Judith. Hon verkar ha gjort sin resa till musiken på egen hand. Intressant att notera är att ingen av informanternas föräldrar har musiken som yrke. Vissa har spelat eller spelar lite grann, men man får inte intrycket av att någon av föräldrarna är speciellt aktiv som musikutövare själva.

Den forskning som pekar på de faktiska biologiska effekter som musicerandet kan ge, där man hävdar att musicerandet kan förändra hjärnans förutsättningar för kognitiva processer, verkar dock inte vara ett lika tydligt incitament. Man har hört talas om det,

men det framstår inte som att det har varit en uttalad del i vare sig föräldrarnas eller elevernas strategier. Klara, Matilda och Alexander för resonemanget i någon mån, men det verkar inte vara en speciellt viktig faktor. Haidar är till och med lite skeptisk till resonemanget.

Många av informanterna beskriver att musikens roll i deras liv och i studietillvaron har en avslappnande funktion. Man ser den stora vinsten i musicerandet som en stund att få att må bra och att vila upp sig. Förmodligen ligger det mycket av empiri här. Man talar just i sådana termer. Man har upplevt att man mår bra av musicera och att det gör något odefinierat bra med dem. Den sociala biten och hur det är bra för gemenskapen och stämningen på skolan tar man också upp.

6.2 Genrernas status

När det gäller LEL:s elever är det också utmärkande att den klassiska körmusiken har en så stor plats. Med detta som fokus så sticker dessa elever ut. De får en väldigt gedigen skolning i en genre som får sägas tillhöra ”finkulturen”. De klassiska körverken av de stora mästarna blir en naturlig del av deras bildning. Skolan är uppkallad efter kompositören Lars Erik Larsson och ett av deras årliga evenemang är att framföra hans körverk ”Förklädd gud”. Alla elever får alltså en ganska rejäl dos av klassisk musik. I min informantgrupp finns den klassiska musiken starkt representerad och jag tycker att man ser en stark koppling till den traditionellt borgerliga synen på musik och musikpedagogik hos informanterna. På en direkt fråga så svarar många av dem att den klassiska musiken har den högsta statusen. Det handlar om personliga preferenser som hos Frank eller som något som är knutet till insatsen som krävs för att bemästra genren, som hos Klara. Matilda beskriver hur LEL:arna i stort verkar värdera den klassiska musiken högt. Alexander kommer att söka den klassiska musikerutbildningen på musikhögskolan. I Judiths fall verkar dock inte musiken varit så viktig i hemmet även om hon beskriver hur hon fick hjälp att lösa notkoden av sin mamma. Utan att övertolka resultaten kan man ändå notera att i just Judiths fall så är hon den som tydligast beskriver sina musikaliska preferenser som en del av den folkliga traditionen snarare än den borgerliga. Hon är också den som funderar lite i andra banor än de andra, när det gäller framtida inriktningar.

Trots att skolan har en väldigt klassisk inriktning så verkar den inte driva en speciellt dogmatisk syn på musikgenrernas status. Alexander beskriver t.ex. att det finns en

öppenhet hos skolan inför de flesta genrer. Jag tycker även att man känner en slags eklektisk inställning till genrerna hos många av informanterna då man oftast beskriver sig som öppen för de flesta genrer.

6.3 Den klassiska musiken som kapital och hur man ser på LEL:s status

Men vad är då denna förtrogenhet med den klassiska musiken, som verkar prägla många av LEL-eleverna, värd? Här är det extra intressant att fundera på vad som värderas i vår del av världen och hur det kanske sett ut tidigare. Jag är inte säker på att en gedigen skolning i klassisk musik ger ett försprång eller en speciell inkörsport till en ingenjör- eller läkarkarriär idag. Det har nog funnits tider när detta varit meriterande, men jag har en känsla att denna typ av förtrogenhet inte är särskilt relevant idag eller åtminstone inte extra meriterande, åtminstone inte i vår del av världen. Wright (2010) beskriver också förskjutningen av vad som värderas i vårt moderna västerländska samhälle. Medan utbildning i stort fortfarande är en nyckel till ett högt kulturellt kapital så är det inte längre lika tydligt att en förtrogenhet med t.ex. klassisk musik är det. Det finns många andra vägar till att skaffa sig en position och status idag och hon nämner t.ex. karriärer inom en mer folkslag populärkultur och media (s. 228). Med detta sagt är det extra intressant att se på min grupp av elever. Som förut nämnts så finns en stark förankring i den klassiska musiken hos de flesta av informanterna och många beskriver också inställning till klassisk musik som något som värderas högt i hemmen. (Matilda, Klara och Haidar är väldigt tydliga med att den klassiska musiken var något man fått från hemmet. Frank har också tidigt fått en inkörsport till just den klassiska musiken.) Men hur är det då med det symboliska kapitalet? Bourdieu menar ju att ett kapital är ett kapital bara när det erkänns (Broady, 1998 s. 17). Hur har det varit för informanterna att vara rika inom valutan ”klassisk musik”? Det som är väldigt intressant och som återges rakt upp och ner av en av informanterna men kanske mer mellan raderna hos andra, är det faktum att en hel del av dessa elever tidigare under sin skolgång inte haft det så lätt socialt. Man kan fråga sig om det ibland varit så att ett deras utförsåvör, och även deras typiska kapital, kanske inte alltid erkänts. Haidar beskriver det och Matilda med. Frank och Klara antyder det. De verkar mena att eleverna på LEL var ”nördarna” innan och de som inte alltid fick vara med. De var de duktiga i skolan och ibland de lite töntiga och som sjungit i kör och spelat fiol.

Bilden som sedan framträder beskriver hur dessa elever sedan bygger upp ett eget litet universum när de börjar på LEL. En värld där deras förmågor och intressen erkänns och får blomma. Här finns utrymme för avancerade resonemang om kvantfysik och om hur klassisk musik är ”änglarnas röst” utan att man blir ifrågasatt och klassad som ”nörd”. I detta sammanhang är det också intressant att iaktta hur de ser på sig själva som just LEL:are. I det lilla fält som utgör ”naturvetare med musikinriktning i Lund” så jämför man sig gärna med den andra skolan, Spyken. Man uttrycker hur spykisterna och andra naturvetare ser på dem som de överambitiösa och man tycker själv att man är lite bättre än spykisterna och motiverar det ofta med den klassiska inriktning och den höga nivån på musiken. Haidar t.ex. vill gärna markera att spykisterna mest spelar i rockband medan de själva minsann sjunger i en klassisk kör. Deras självbild som naturvetare är också intressant. Vissa verkar tycka att de är lite förmer även i det avseendet, medan andra, speciellt de som är före detta elever, verkar ha en mycket mer nyanserad bild därvidlag. Med detta sagt så får man ändå inte intrycket av elitism. Man vet att man är duktig, men när man intervjuar dessa elever så sitter det ganska långt inne för de flesta att beskriva sig själva som duktiga och högpresterande. Det är som att de själva hör att det låter lite stöddigt och stöddighet är inget de vill bli förknippade med. Man ger snarare ett lite generat intryck, men där man ändå tydligt signalerar strävsamhet och ambition.

6.4 Selektion

Ett annat ämne som öppnar sig och som går att skönja vagt i min uppsats är selekteringsmekanismer kring val av skola och hur det kan hänga ihop med klass. Jag beskriver hur mina informanter på LEL ofta har en ganska mjuk och ödmjuk framtoning och i sin attityd egentligen inte ger uttryck för elitism. Jag tror ändå att det i denna grupp finns ett kollektivt habitus som nog kan kännas som exkluderande om man inte kommer från en viss typ av bakgrund. Anna Sandell (2007) visar hur Naturvetenskapligt program på det nationella planet betraktas som ett program med hög status och hur elever från lägre samhällsklasser ofta behöver extra höga betyg för att våga satsa på samma utbildning och som Erik Nylander (2014) beskriver det, så är t.ex. LEL:s mönsterskola, Stockholms musikgymnasium (Adolf Fredriks musikklasser), en skola med ett speciellt renommé och av många betraktad som en skola för utvalda. Den numera framlidne jazz- och rockmusikern Christian Falk berättar i sitt

”sommarprogram” (SR, 2014), i en passage hur han som det musikbegåvade barn han var, antagits till just Adolf Fredriks musikklasser. En lärare på lågstadiet i den förort där han växte upp hade sett Christians begåvning och ordnat så att han fick söka skolan. När Christian en dag fick ett samtal från skolan med beskedet att han vara antagen så tackade han nej. Han beskriver hur hans skräck för att han och hans familj inte skulle förstå koderna och kunna leva upp till de krav som fanns kring en sådan institution gjorde att han av hänsyn till sin familj tackade nej till platsen. Christian Falk var då nio år.

Ett annat fält som skulle kunna vara intressant att gräva i och som tangerar mitt fält är hur man från samhällets sida ser på friskolor, nischskolor, eller skolor för elever med höga studieambitioner. Vilka ideologiska strömningar finns kring denna typ av frågor idag?

6.5 Slutord

Jag har haft ambitionen att kartlägga attityder kring musikens funktion hos LEL-elever. När jag går igenom mitt material, strukturerar och analyserar det, så känner jag att det hade varit intressant att göra fler intervjuer. Det är inte möjligt inom ramarna för denna uppsats, det skulle bli för omfattande, men min känsla är att det hade varit väldigt intressant att dels gräva djupare på samma ställe som jag grävt nu. Det hade varit intressant att undersöka de fält som öppnat sig i anslutning till detta område. Inom ramarna för mina nuvarande forskningsfrågor hade jag gärna hört ännu djupare beskrivningar av vad musiken har för roll i studierna i övrigt. Det är, som jag ser det, kärnan i denna lilla undersökning och här skulle man säkert kunna dyka ännu djupare. Det är intressant men också upplyftande att höra dessa elevers inställning till musik. Just hur de ser på musiken som främjande av ett helhetsperspektiv tycker jag är väldigt hoppfullt. Jag tycker att det är väldigt intressant att höra dessa tankar och tycker att de har sin plats i debatten kring musikundervisningen och de övriga estetiska ämnenas vara eller icke vara på gymnasiet. I en radiointervju med Sven Erik Liedman i UR:s programserie Skolministeriet – Det man inte kan mäta (2013), framför han sina tankar om de estetiska ämnenas status och roll i dagens skola. Han menar att grunden för de estetiska ämnenas dåliga ställning handlar om mätbarhet. Idealet är kunskap som är mätbar och skolans uppgift är att utbilda i detta. Människor blir perfekt anpassade till arbetslivet men utan de mer mänskliga egenskaperna som bildning, reflektion och eget

omdöme. Detta resulterar i ett ideal med människan som mer ”maskinmässig” säger Liedman. Han menar vidare att det försvinner en stor del av livet när vi utarmar kulturämnena i skolan. Människans inre blir nedvärderat. Fantasin och kreativitet blir mindre värd. Vi blir endast ett verktyg i ett stort samhällsmaskineri. Dagens unga riskerar helt enkelt att bli sämre på att reflektera och tänka i egna banor, förmågor som tränas när vi ägnar oss åt de konstnärliga uttrycken. Jag håller med Sven Erik Liedman och jag tycker att en skola som LEL är ett intressant exempel på hur dessa tankar omsätts i praktiken.

7. REFERENSER

Amer, Tarek; Kalender, Beste; Hasher, Lynn; Trehub, Sandra E; Wong, Yukwal; (2013) *Do Older Professional Musicians Have Cognitive Advantages?* PLoS ONE 8(8): e71630.

doi:10.1371/journal.pone.0071630

Bergman Nutley, Sissela; Darki, Faimeh; Klingberg, Torkel (2014) *Music practice is associated with development of working memory during childhood and adolescence.* Front. Hum. Neurosci. 7:926. doi: 10.3389/fnhum.2013.00926

Bourdieu, Pierre. (1986). The Forms of Capital (R. Nice, Trans.) In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education*. Westport, Conn.: Greenwood Press.

Bryman, Allan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber

Broadly, Donald & Palme, Mikael (1989). Pierre Bourdieus kultursociologi, In H. Thuen & S. Vaage, (Eds), *Oppdragelse til det moderne*. pp. 181-198. Oslo: Universitetsforlaget.

Broady, Donald & Palme, Mikael (1989). Pierre Bourdieus utbildningssociologi, In H. Thuen & S. Vaage (Eds), *Oppdragelse til det moderne*. pp. 199-218Oslo: Universitetsforlaget.

Broady, Donald (1998) Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg, Skeptron Uppsala universitet

Gustafsson, Jonas (2000) *Så ska det låta, Studier av det musikpedagogiska fältets framväxt i Sverige 1900-1965*, Uppsala: Uppsala Universitet

Hofvander Trulson, Ylva (2010) *Musikalisk lärande som social konstruktion*, Lund: Lunds Universitet

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Nylander, Erik (2014) *Värde selektion och studiekarriär vid folkhögskolans musiklinjer*, Linköpings Universitet

Rostvall, Anna Lena. & West, Tore (1998). *Handlingsutrymme. Praktiskt utvecklingsarbete*. Stockholm: KMH-Förlaget.:

Schüldt, Erik (2013) *Skolministeriet, Det man inte kan mäta*. Stockholm: UR

Sandell, Anna (2007) *Utbildningsegregation och självsortering*. Malmö: Malmö Högskola

Schenk, Robert. (2000), *Spelrum*, Göteborg: Bo Ejeby Förlag

Trainor, Laurel J.; Shahin, Antoine J.; Roberts, Larry E (2009), *Understanding the Benefits of Musical Training* New York Acad Sc

Wright, Ruth (2010) Editor *Sociology and Music Education*, Ashgate Publishing, Farnham, England

<http://www.kulturradet.se/sv/verksamhet/Kultur-och-halsa/Intervjuer1/Intervju-Fredrik-Ullen/>

7.1 Bilaga 1

Intervjuunderlag (frågeschema)

Int: Beskriv lite hur din uppväxtmiljö såg ut allmänt. Hur bodde du? Hur hade ni det ställt ekonomiskt? Vilken ort växte du upp i?

Int: Kommer dina föräldrar från Sverige från början?

Int: Vad arbetar dina föräldrar med?

Int: Vad har dina föräldrar för utbildning?

Int: Musicerar man i din familj?

Int: Vilken genre har det handlat om?

Int: Har det funnits en styrning från föräldrarna att du ska spela .

Int: Pratas det nån gång i din familj om typ biologiska effekter av musicerande

Int: När du tagit lektioner har det varit privat ellr kulturskola?

Int: Skulle du beskriva dig som klassisk musiker, pop rock, jazz eller annat. Blandning?

Int: Och du spelar?

Int: Tycker du att det finns musikgenrer som är ”finare” eller mer värd än andra?

Int: Hur tror du att dina föräldrar hade svarat på föregående fråga?

Int: Har du några favoritartister eller idoler? (Behöver inte vara musikaliska förebilder)

Int: Varför valde du att gå just på LEL? Varför inte bara Na? Varför ej Spyken med Na eller Nya Malmö Latins Na inriktning?

Int: Spyken?

Int: Vad tror du om Na nivån på den här skolan?

Int: Tycker/Tyckte du att utbildningen var krävande?

Int: Utveckla gärna på vilket sätt.

Int: Känner du någon gång att musikämnena i utbildningen kan ta för mycket tid och i så fall konkurrera och försämra resultaten i de andra ämnena?

Int: Hur ser framtidsplanerna ut?

Int: Tror du musikstudier eller förkovran i musik berikar studier i andra ämnen? Hur?

Int: Hur såg man i din familj på att du valde att gå på LEL?

Int: Vad tycker de om dina framtidsplaner?

Int: Hur kom du i kontakt med LEL/fick reda på LEL det fanns?

Int: Hur är stämningen i klassen.

Int: Konkurrens? Sammanhållning?

Int: Om du skulle gissa. Hur stor andel av LELlarna kommer att fortsätta satsa på musik professionellt?

Int: Hur tror du att ni som LEL:are ser på er själva. Vad skiljer er om ni får beskriva själv från andra naturvetare i stort eller naturvetarna på Spyken eller Nya Malmö Latins musikinriktningar.

Int: Hur tror man på andra gymnasieskolor ser på LEL:arna

Int: Är man stolt över att gå på /ha gått på LEL? Har utbildningen en speciell status

Int: Var du duktig i skolan innan du gick på LEL?

Int: Hade du bra betyg?

Int: Finns det en LEL anda. kultur?

Int: Skulle du kunna tänka dig att göra lumpen?

Int: Om du skulle göra det. Varför?

